

Het V&A Waterfront, met in het midden de voormalige graansilo, nu museum en hotel.

Een gigantische silo wordt in Kaapstad verbouwd tot museum. In dit Zeit MOCAA gaan Afrikanen de regie over hun eigen kunst nemen.

tekst en foto's HAROON ALI

Kunst op de Kaap

GEEN WONDER dat het Victoria & Alfred (V&A) Waterfront jaarlijks ruim 23 miljoen bezoekers trekt. De toeristische, maar nog altijd functionerende haven van Kaapstad heeft alles wat een vakantieganger zich kan wensen: dobberende jachten en fotogenieke bruggetjes met op de achtergrond de machtige Tafelberg. Langs de promenade visrestaurants en winkels met snuisterijen. Dankzij de vele attracties, van boottochtjes tot een reuzenrad, is de haven de drukstbezochte toeristische trekpleister van Zuid-Afrika. Toch zijn het niet alleen bezoekers uit Europa en Afrika die hier graag komen, ook menig 'Capetonian', inwoner van Kaapstad, zit hier met vrienden aan de oesters en champagne. Verderop, richting werven en vrachtschepen, verandert het straatbeeld. En ook hier wordt gewerkt aan verfijning, waarbij een voormalige graansilo het middelpunt is. Dit 57 meter hoge monument, gebouwd in 1921, was ooit het hoogste gebouw van Kaapstad. Nu wordt in de grijsbeige hoogbouw de laatste hand gelegd aan het Zeit Museum of Contemporary Art Africa (Zeit MOCAA), dat werk zal tonen van Afrikaanse kunstenaars: schilderingen, sculpturen, video- en performancekunst en nog veel meer. De doelstelling is bepaald ambitieus, want als het museum eind september opengaat, wil het zich gaan meten met musea als het Guggenheim en Tate Modern.

Op de achtergrond de imposante Tafelberg.

MESSIAS

Ik ben nieuwsgierig en wil graag het gebouw in waar de hele kunstwereld én alle Capetonians reikhalzend naar uitkijken, alsof de Messias dit najaar in eigen persoon zal neerdalen. Pas op de ochtend van vertrek krijg ik bericht van Mark Coetzee (53), directeur, medeoprichter en hoofdcurator van het Zeitz MOCAA. Ondanks de drukte wil hij me rondleiden door zijn levensproject, maar Coetzee waarschuwt vooraf: geen foto's van het interieur totdat alles af is. In de entree van de monumentale silo betrapt hij niet veel later een bouwvakker die een foto maakt met zijn mobiel. 'Als je die op sociale media post, word je ontslagen. *Please delete it now*'.

De graansilo telde voorheen 42 opslagcilinders. Om een nieuwe ruimte te creëren, is dwars door die immense cilinders heen gesneden. Een helse klus, die vier jaar duurde en niet zonder instortingsgevaar was. In, wat nu de hoge hal van het museum is, zijn de schuin afgesneden buizen boven zichtbaar, als een soort omgekeerd

orgel in een kathedraal. In sommige cilinders zijn duizelingwekkend diepe wenteltrappen gemaakt. De deels geopende, deels gesloten cilinders ogen samen als een natuurlijk gangenstelsel, een soort honingraat. Van deprimerende fabriek naar architectonisch hoogstandje, hoe is het mogelijk?

LANGE ZOEKTOCHT

Om die vraag te beantwoorden, moeten we terug naar het begin, zegt directeur Coetzee. Hij komt uit Zuid-Afrika en werkte voor een kunstcollectief in Miami. Hij organiseerde een rondreizende tentoonstelling met werk van dertig Afro-Amerikaanse kunstenaars, die werden gesponsord door sportmerk Puma, waarvan de Duitse multimiljonair en filantroop Jochen Zeitz de baas was.

Coetzee: 'Toen die succesvolle tour voorbij was, vroeg Zeitz: wat nu? Ik zei dat het mijn levensdroom was een museum te bouwen op mijn eigen continent. Ik heb een witte huidskleur, maar ik voel me wel degelijk Afrikaans. Toen stelde Zeitz voor geld te

geven om een collectie op te bouwen.' Het bleek een lot uit de loterij. Coetzee: 'Meestal erft een museum een collectie en daarmee de smaak van de eigenaar. Zeitz had alleen een paar *usual suspects* in huis hangen – een Warhol, een Lichtenstein – dus we konden zelf een collectie gaan samenstellen voor het museum.'

Coetzee en Zeitz gingen op zoek naar de perfecte locatie in Afrika, waarbij rekening werd gehouden met factoren als klimaat, veiligheid en bereikbaarheid; op de shortlist stonden Bamako (Mali), Nairobi (Kenia), Johannesburg en Kaapstad. Nadat in Kaapstad enkele mogelijkheden waren afgefallen, waaronder leegstaande overheidsgebouwen, werd het duo benaderd door het vastgoedbedrijf achter V&A Waterfront. De oude, iconische graansilo kregen ze cadeau, plus 36 miljoen euro om te renoveren. (Vooralsnog heeft het museum geen overheids subsidie geaccepteerd, zegt Coetzee. 'Dat geld hebben ze hard nodig voor urgentere zaken.') Eerder was de Britse architect Thomas Heatherwick (47) al

'Mijn levensdroom was een museum bouwen op mijn eigen continent'

Alleen de lucky few kunnen zich hotel The Silo veroorloven

Exterieur van het hotel.

Dakterras van het hotel.

Interieur van het hotel.

De silo zoals hij in 1924 was.

Impressie van het atrium van het museum.

Luxehotel

Kaapstad kent, net als andere Zuid-Afrikaanse steden, enorme contrasten. Rijdend van de luchthaven naar het centrum staan aan weerszijden van de snelweg de krakkekinkige huisjes en golfplaten hutjes. Hoe dichterbij de haven, hoe luxer het wordt. Chique restaurants, dure sportwagens en sinds een paar weken: The Silo. Een vijfsterrenhotel in de voormalige graansilo, boven op het Zeitz MOCAA, het modernekunstmuseum in aanbouw. Het hotel opereert onafhankelijk van het museum en heeft een eigen ingang. Bovenop ontbreekt het aan niets. Fenomenale service, twee restaurants (The Willaston Bar en The Granary Café, nu al geregeld volgeboekt) en een dakterras met restaurant, bar, langwerpige zwembad én onbelemmerd uitzicht over de haven en de in de mist gehulde Tafelberg. Ook vanuit de 28 kamers is door de metershoge, bollende ramen van alles te zien. Het raamontwerp komt ook terug in de façade van het museum. De inrichting van de kamers is klassiek, met gigantische kroonluchters, antiek-houten meubelen (versierd met kunstornamenten en bustes), en een vrijstaande badkuip aan het raam – erg romantisch. Jammer dat alleen de *lucky few* zich een verblijf in The Silo kunnen veroorloven.

Kamers vanaf 12.000 rand (€ 860).
theroyalportfolio.com/the-silo

De haven, met opstappunten voor boottochtjes.

aan de slag gegaan voor het vastgoedbedrijf, alleen was er nog geen bestemming bepaald. Nu was het duidelijk: een museum zou het worden. Heatherwick staat bekend om zijn gebouwen die zo mogelijk worden vloeien met natuur. Zo ontwierp hij de nieuwe Google Campus in Silicon Valley en de futuristische 'woonberg' Moganshan in Shanghai. De architect mocht niets veranderen aan de façade van de monumentale silo. Wel creëerde hij bolle, metershoge ramen in zowel het museum als het hotel erboven, met metalen rasters die ogen als spinnenwebben. Coetzee: 'Hij zegt dat de silo veel mooier is geworden, sinds hij een doel voor ogen had.' Omdat V&A Waterfront sowieso al tientallen miljoenen bezoekers trekt, rekent het Zeitz MOCAA op een aanzienlijk bezoekersaantal. Het verwacht 1,2 miljoen bezoekers per jaar, maar Coetzee blijft voorzichtig. 'Anders sta ik straks voor schut.' Het museum zal hoe dan ook een impuls geven aan de kunstscene en het toerisme. Galeriers en kunstenaars verhuizen al naar het nieuwe kunsthart. Boven op het museum opende begin maart al het imposante luxehotel The Silo (zie kader).

AFRIKAANSE TROTS

De ambities van het Zeitz MOCAA reiken even hoog als het pand: dit nieuwe museum moet de hedendaagse Afrikaanse kunst het respect geven dat

Toegankelijkheid is het toverwoord

Informatie museum:
V&A Waterfront,
Cape Town, 8002
Het museum heeft
een Grand Opening
van 22 t/m 25 september 2017. Zie:
zeitzmocaa.museum

deze verdient. Afrikaanse kunst wordt altijd in antropologische musea gestopt, zegt Coetzee. Dat komt omdat de witte elite lange tijd de artistieke richting van musea bepaalde. 'Maar iedereen heeft het recht zich creatief te uiten.' In het Zeitz MOCAA krijgen zwarte kunstenaars de regie over hun eigen verhaal en hun werk. Het museum eert alle Afrikaanse kunst vanaf de milleniumwisseling, inclusief werk van Afrikanen in de diaspora, zoals de VS en Brazilië.

Twee van de negen verdiepingen zijn gereserveerd voor de permanente Zeitz Collection, de andere voor tijdelijke tentoonstellingen. Tijdens het openingsweekend (van 22 tot 25 september) wordt afgetrapt met veertien tijdelijke exposities, van onder anderen Kudzanai Chiurai (Zimbabwe), Edson Chagas (Angola) en Nandipha Mtambo (Swaziland).

In het complex komen ook zes instituten gericht op aparte disciplines, zoals mode en fotografie. Ook zijn er twee boekwinkels, zes restaurants en aparte wc's voor transgenders. De looproute is intuïtief, een plattegrond is overbodig. Coetzee: 'We lieten een groep tieners los. Ze volgden precies de route die wij voor ogen hadden.'

Toegankelijkheid is het toverwoord, dus komen er lokalen waar vijftig kinderen in passen – want zo groot zijn de klassen in de townships – en zijn er keukens om lunches klaar te maken:

in Zuid-Afrika is de staat verantwoordelijk voor de lunch op school, voor sommige kinderen de enige maaltijd per dag. Om jongeren te lokken, zullen de parkeergarages gebruikt worden voor feestjes en wordt er zelfs een tijdelijke skatebaan in de lobby gebouwd bij een expo over graffiti. Coetzee beseft dat musea een veel breder publiek moeten aanspreken dan alleen kunstkenner.

De toegangsprijs van 180 rand (13 euro) is dan ook schappelijk. Bezoekers onder de 18 kunnen zelfs gratis naar binnen. Bezoekers van het Afrikaanse continent hoeven op woensdagochtend niets te betalen.

NIEUW MIDDELPUNT

Maar is de locatie ook zo toegankelijk? Is het zuidelijkste puntje van het continent niet ver weg voor een museum dat het middelpunt wil zijn van de Afrikaanse kunstwereld? Coetzee: 'Voor Europeanen lijkt het of Zuid-Afrika onder aan de wereld ligt, maar dat komt omdat jullie gewend zijn op eurocentrische wereldkaarten te kijken. Voor Afrikanen zijn Londen en Parijs juist ver weg.'

Hoewel de opening nog aanstaande is, denkt Coetzee alweer verder. Hij wil een nalatenschap creëren, zodat het Zeitz MOCAA doorleeft, ook als Jochen Zeitz en hij er niet meer zijn. Het Zeitz MOCAA moet een solide instituut worden. Voor Afrika, van Afrika. ←